

غروب خورشید رئیس مذهب شیعه

در روز 17 ربیع الاول سال 83 هجری قمری در مدینه متولد گردید. پدر گرامی آن حضرت، امام محمد باقر (علیه السلام) و مادر ارجمندش ام فروه، دختر قاسم بن محمد بن ابی بکر می باشد. نام شریفش جعفر و لقب معروفش صادق و کنیه اش ابوعبدالله می باشد.

در روز 17 ربیع الاول سال 83 هجری قمری در مدینه متولد گردید. پدر گرامی آن حضرت، امام محمد باقر (علیه السلام) و مادر ارجمندش ام فروه، دختر قاسم بن محمد بن ابی بکر می باشد. نام شریفش جعفر و لقب معروفش صادق و کنیه اش ابوعبدالله می باشد.

شهادت آن حضرت در 25 شوال سال 148 هجری قمری، در 65 سالگی، به دستور منصور دوانیقی، خلیفه ستمگر عباسی، به وسیله سمی که به آن بزرگوار خوراندند، در شهر مدینه اتفاق افتاد، و محل دفنش در قبرستان بقیع است.

امام جعفر صادق (علیه السلام) تلاش و کوشش خود را با مساعی علمی آغاز و حوزه فکری و ثمربخش خویش را که بزرگان فقها و متفکران از آن بیرون آمدند، در صفوف امت، افتتاح کرد و با تربیت شاگردانی دانشمند، ذخیره علمی بزرگی برای امت برجای گذاشت. بعضی از شاگردان نامی آن بزرگوار عبارتند از: هشام بن حکم و مؤمن طاق و محمد بن مسلم و زرارة بن اعین و ... که هر یک چهره های درخشانی از تربیت شدگان مکتب آن حضرتند. حرکت علمی او آن سان گسترش یافت که سراسر مناطق اسلامی را دربر گرفت و مردم از علم او سخن ها می گفتند و شهرتش در همه شهرها و دیارها پیچیده بود.

جاحظ در مورد امام صادق (علیه السلام) می گوید: 171#&؛ امام صادق چشمه های دانش و حکمت را در روی زمین شکافت و برای مردم درهایی از دانش گشود که پیش از او معهود نبود و جهان از دانش وی سرشار گردید. «هدف امام صادق (علیه السلام) از گسترش برنامه فرهنگی، چاره چهل امت و تقویت عقیده به مکتب اسلام و نیز ایستادگی در برابر امواج کفرآمیز و شبهه های گمراه کننده و حل مشکلات ناشی از انحراف حکومت بود.

تلاش آن حضرت از طرفی مقابله با امواج ناشناخته و فاسد اوضاع سیاسی عهد امویان و عباسیان بود که انحرافات عقیدتی آن، بیشتر معلول ترجمه کتاب های یونانی و فارسی و هندی و پدید آمدن گروه های خطرناک از جمله غلات و زندیقان و جاعلان حدیث و اهل رأی و متصوفه بود که زمینه های مساعد رشد انحراف را به وجود آورده بودند.

امام (علیه السلام) در برابر تمامی آنها ایستادگی کرد و با همه مناظره و مباحثه کرد و خطر افکارشان را برای ملت اسلام افشا نمود و از طرف دیگر، با تلاش های خستگی ناپذیر، مفاهیم عقیدتی و احکام شریعت را منتشر ساخت و آگاهی علمی را پراکند و توده های عظیم دانشمندان را به منظور آموزش مسلمانان مجهز ساخت.

امام صادق (علیه السلام) مسجد پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم) را در مدینه محل تدریس خویش قرار داد و مردم، دسته دسته از دور و نزدیک به آنجا می شتافتند و سؤالات گوناگون خود را مطرح و جواب لازم را دریافت می نمودند. از جمله استفاده کنندگان از محضر آن بزرگوار، مالک بن انس و ابوحنیفه و محمد بن حسن شیبانی و سفیان ثوری و ابن عیینه و یحیی بن سعید و ایوب سجستانی و شعبه بن حجاج و عبدالملک جریج و دیگران بودند.

امام صادق (علیه السلام) به پیروان خود فرمان داد که به حاکم منحرف پناه نبرند و از داد و ستد و همکاری با او خود داری کنند و به اصحاب و دوستان خود سفارش می کرد که در هر کار، مخفیانه عمل کنند و تقیه را رعایت نمایند و در هر عملی که انجام می دهند توجه کامل داشته باشند که دشمنان و مخالفان شان متوجه آن نشوند. آن حضرت مردم را بر آن می داشت تا در قیامی که زید بن علی بن الحسین (علیه السلام) بر ضد دولت امویان کرده بود، پشتیبان زید باشند.

هنگامی که خبر قتل زید به او رسید بسیار ناراحت شد و اندوهی عمیق به او دست داد و از مال خود به خانواده هر یک از یاران زید که با او در آن واقعه آسیب دیده بودند هزار دینار داد و نیز هنگامی که جنبش بنی الحسن (علیه السلام) شکست خورد، امام را حزن و اندوه فرا گرفت و سخت بگریست و مردم را مسؤول کوتاهی در برابر آن جنبش دانست. با این حال، آن حضرت از در دست گرفتن حکومت، خودداری فرمود و این کار را به وقتی موکول کرد که نقش دگرگون سازی امت را ایفا کند و در مجرای افکار امت تأثیر گذارد و انحراف های گوناگونی را که واقعیات سیاسی و اجتماعی روز به وجود آورده بود تصحیح نماید، آنگاه در داخل امت عهده دار تجدید بنا شود و امت را آماده سازد تا در سطحی درآیند که بتوانند حکومتی را که خود می خواهند، تشکیل دهند.

ابوحنیفه، پیشوای مشهور فرقه حنفی، گفته است: «#171;من دانشمند تر از جعفر بن محمد ندیده ام.» #171;لو لا السنتان لهلك نعمان»؛ یعنی اگر آن دو سال (شاگردی من نزد او) نبود، نعمان هلاک می شد. (اسم ابوحنیفه نعمان بن ثابت بوده است). مالک، پیشوای فرقه مالکی، گفته است: «#171;مدتی نزد جعفر بن محمد رفت و آمد می کردم، او را همواره در یکی از سه حالت می دیدم؛ یا نماز می خواند یا روزه بود و یا قرآن تلاوت می کرد، و هرگز او را ندیدم که بدون وضو حدیث نقل کند.»

اکنون از باب تیمن و تبرک و جهت بهره مندی بیشتر، سخنی چند از آن امام بزرگوار را ذکر می کنیم؛

کمال احسان

#171;لایتم المعروف الابتلاث خصال؛ تعجیله و تقلیل کثیره و ترک الامتنان به» احسان و نیکی کامل نباشد، مگر با سه خصلت؛ شتاب در آن، کم شمردن بسیار آن، و منت نهادن بر آن.

محاسبه نفس

#171;حق علی کل مسلم یعرفنا ان یعرض عمله فی کل یوم و لیله علی نفسه فیکون محاسب نفسه، فان رای حسنه استزاد منها، و ان رای سیئه استغفر منها لتلاخیزی یوم القیمه» بر هر مسلمانی که ما را بشناسد، سزاوار است که در هر شبانه روز، عملش را بر خود عرضه دارد و خود حسابگر خویش باشد، اگر حسنه دید بر آن بیفزاید، و اگر گناه دید از آن آمرزش خواهد تا اینکه روز قیامت رسوا نشود.

استقامت

#171;لو ان شیعتنا استقاموا لصافحتهم الملائکه ولاظلمهم الغمام و لاشرقوا نهارا و لاکلوا من فوقهم و من تحت ارجلهم و لما سالوا الله شیئا الا اعطاهم» اگر شیعیان ما استقامت می ورزیدند، هر آینه فرشتگان با آنها دست می دادند و ابرها بر آنها سایه می انداخت و در روز می درخشیدند و از بالای سر و زیر پای خود روزی می خوردند و چیزی از خدا نمی خواستند مگر اینکه به آنها عطا می کرد.